Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA
[*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 9. martā [1]

Lieta C-169/22

***Fractal Insolvență SPRL* kā *Groenland Poultry SRL* likvidators**
pret
Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița

(*Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā lauksaimniecības politika – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) – Atbalsta pasākumi lauku attīstībai – Dzīvnieku labturības maksājumi – Regula (EK) Nr. 1974/2006 – 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts – 47. panta 1. punkts – Lauku saimniecības nodošana jaunam saņēmējam – Šī saņēmēja vēlāka lauksaimnieciskās darbības izbeigšana – Nepārvaramas varas gadījumi vai ārkārtas apstākļi – Pienākums atmaksāt daļu vai visu saņemto atbalstu – Samērīguma princips

I. Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Regulas (EK) Nr. 1974/2006 [2], ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), 44. panta 1. punktu un 2. punkta a) apakšpunktu un 47. panta 1. punktu.

2. Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Fractal Insolvență SPRL* kā *Groenland Poultry SRL* (turpmāk tekstā – "*Groenland Poultry*") likvidatoru un *Agenția de Plăți şi Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița* (Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūra – Dimbovicas žudeca centrs, Rumānija; turpmāk tekstā – "*APIA*") par *APIA* lēmumiem, ar kuriem *Groenland Poultry* saistībā ar tās lauksaimnieciskās darbības izbeigšanu ir noteikts pienākums atmaksāt visu atbalstu dzīvnieku labturībai, kas piešķirts piecu gadu saistību periodā.

3. Atbilstoši Tiesas lūgumam galvenā uzmanība šajos secinājumos tiks pievērsta otrā un trešā prejudiciālā jautājuma analīzei. Šie jautājumi būtībā ir par to, vai un kādā mērā Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka lauku saimniecības pārņēmējam, kurš ir uzņēmies arī daudzgadu saistības ELFLA finansēta atbalsta

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Komisijas 2006. gada 15. decembra regula (OV 2006, L 368, 15. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. jūlija Īstenošanas regulu (ES) Nr. 679/2011 (OV 2011, L 185, 57. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1974/2006").

dzīvnieku labturībai ietvaros, ir pienākums atmaksāt visus šajā laikposmā izmaksātos maksājumus, tostarp tos, kas piešķirti iepriekšējiem saņēmējiem, ja tas pilnībā izbeidz savu darbību pirms saistību perioda beigām.

4. Lai gan Tiesai jau ir bijusi izdevība interpretēt atsevišķus Regulas (EK) Nr. 1698/2005 noteikumus [3], šī ir pirmā reize, kad tai būs jālemj par Regulas Nr. 1974/2006 44. panta interpretāciju [4].

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 1698/2005

5. Padomes Regula Nr. 1698/2005 [5] ir tikusi atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1305/2013 [6].

6. Regulas Nr. 1698/2005 36. panta a) punkta v) apakšpunktā bija paredzēts, ka vides un lauku ainavas uzlabošanai paredzētais atbalsts attiecas uz pasākumiem, kuru mērķis ir ilgtspējīga lauksaimniecības zemes lietošana, paredzot dzīvnieku labturības maksājumus.

7. Šīs regulas 40. pantā bija noteikts:

"1. Dzīvnieku labturības maksājumus, kas paredzēti 36. panta a) punkta v) apakšpunktā, piešķir lauksaimniekiem, kuri brīvprātīgi uzņemas dzīvnieku labturības saistības.

2. Dzīvnieku labturības maksājumi attiecas tikai uz tām saistībām, kas pārsniedz attiecīgos obligātos standartus [..], un citas attiecīgās obligātās prasības, kuras ir paredzētas valsts tiesību aktos un uzskaitītas programmā.

Tādas saistības parasti uzņemas uz laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem.

[..]

3. Maksājumus piešķir ik gadus, un tie sedz uzņemto saistību dēļ radušos papildu izdevumus un neiegūtos ienākumus; vajadzības gadījumā tie var segt arī darījumu izmaksas.

Atbalstu ierobežo līdz [I] pielikumā paredzētajam maksimālajam apjomam."

[3] Padomes regula (2005. gada 20. septembris) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2005, L 277, 1. lpp.). Skat. spriedumus, 2013. gada 12. septembris, *Slancheva sila* (C-434/12, EU:C:2013:546) un 2016. gada 7. jūlijs, *Občina Gorje* (C-111/15, EU:C:2016:532).

[4] Tomēr skat. 2023. gada 16. februāra spriedumu *Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond "Zemedelie"* (C-343/21, EU:C:2023:111) un ģenerāladvokātes L. Medinas secinājumus šajā pašā lietā (EU:C:2022:696) par Regulas Nr. 1974/2006 45. panta 3. punkta interpretāciju.

[5] Ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2009. gada 19. janvāra Regulu (EK) Nr. 74/2009 (OV 2009, L 30, 100. lpp.; turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1698/2005").

[6] Regula par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 (OV 2013, L 347, 487. lpp.).

8. Saskaņā ar minētās regulas 74. panta 1. punktu:

"Lai nodrošinātu efektīvu [Savienības] finansiālo interešu aizsardzību, dalībvalstis pieņem visus normatīvos un administratīvos aktus [..]."

2. Regula Nr. 1974/2006

9. Regula Nr. 1974/2006 ir atcelta ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 807/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ievieš pārejas noteikumus[7]. Tomēr Regulu Nr. 1974/2006 turpina piemērot darbībām, ko īsteno atbilstīgi programmām, kuras Eiropas Komisija saskaņā ar Regulu Nr. 1698/2005 apstiprinājusi pirms 2014. gada 1. janvāra.

10. Saskaņā ar Regulas Nr. 1974/2006 1. pantu:

"Šajā regulā paredzēti sīki izstrādāti piemērošanas noteikumi Regulai [Nr. 1698/2005] attiecībā uz lauku attīstības atbalsta principiem un vispārīgiem noteikumiem, īpašiem un kopīgiem noteikumiem lauku attīstības pasākumiem, atbilstības un administratīviem noteikumiem, izņemot noteikumus par kontroli."

11. Šīs regulas 44. pantā bija noteikts:

"1. Ja atbalsta saņēmēja saimniecība pilnībā vai daļēji tiek nodota citai personai laika posmā, kurā ir spēkā saistības kā nosacījums atbalsta piešķiršanai, minētā cita persona var pārņemt saistības attiecībā uz atlikušo laika posmu. Ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējs atmaksā piešķirto summu.

2. Dalībvalstis var izvēlēties nepieprasīt 1. punktā minēto palīdzības atmaksu šādos gadījumos:

a) ja atbalsta saņēmējs, kurš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no attiecīgajām saistībām, pilnībā izbeidz lauksaimniecisku darbību, un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības;

b) ja atbalsta saņēmēja saimniecības daļas nodošana notiek laika posmā, par kuru saistību piemērošanas ilgums pagarināts saskaņā ar 27. panta 12. punkta otro daļu, un ja netiek nodoti vairāk nekā 50 % no teritorijas, uz kuru saistības attiecās pirms to piemērošanas ilguma pagarināšanas;

c) ja saņēmēja saimniecību pilnībā vai daļēji nodod organizācijai, kuras galvenais mērķis ir vides apsaimniekošana vides saglabāšanas nolūkos, ja līdz ar nodošanu zemi paredzēts izmantot dabas aizsardzības nolūkiem un ja tas ir saistīts ar būtisku ieguvumu videi.

3. Ja saimniecības stāvoklis nedaudz mainās, dalībvalstis var veikt īpašus pasākumus, lai nodrošinātu, ka 1. punkta piemērošana nav iemesls neatbilstīgiem rezultātiem saistībā ar uzņemtajām saistībām.

Ja saimniecības platība samazinās par ne vairāk kā 10 % no platības, uz kuru attiecas saistības, tad pirmās daļas izpildes vajadzībām uzskata, ka stāvoklis mainās nedaudz."

[7] OV 2014, L 227, 1. lpp.

12. Minētās regulas 45. panta 4. punktā bija teikts:

"Ja atbalsta saņēmējs nespēj turpmāk nodrošināt atbilstību uzņemtajām saistībām saimniecības zemes platību pārdalīšanas, valsts zemes konsolidācijas pasākumu vai kompetento valsts iestāžu apstiprinātu zemes konsolidācijas pasākumu dēļ, dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai saistības varētu pielāgot jaunajai situācijai saimniecībā. Ja šāda pielāgošana izrādās neiespējama, saistību piemērošanu pārtrauc, un par laika posmu, kurā saistības bija spēkā, atbalsta atmaksa netiek prasīta."

13. Šīs pašas regulas 47. pantā bija paredzēts:

"1. Dalībvalstis jo īpaši var atzīt šādas nepārvaramās varas vai ārkārtas apstākļu kategorijas, kuros tās neprasīs, lai atbalsta saņēmējs daļēji vai pilnībā atmaksā saņemto atbalstu:

a) atbalsta saņēmēja nāve;

b) atbalsta saņēmēja ilgstoša darbnespēja;

c) lielas saimniecības daļas atsavināšana, ja to nevarēja paredzēt dienā, kad uzņēmās saistības;

d) nopietna dabas katastrofa, kas būtiski ietekmē saimniecības zemi;

e) lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai paredzēto ēku nejauša nopostīšana saimniecībā;

f) epizootiska slimība, kas skārusi visus lauksaimnieka mājlopus vai daļu no tiem.

2. Par nepārvaramas varas gadījumiem vai ārkārtas apstākļiem atbalsta saņēmējs vai jebkura viņa pilnvarota persona rakstiski informē kompetento iestādi, iesniedzot šai iestādei atbilstīgus pierādījumus, 10 darba dienu laikā, skaitot no dienas, kurā atbalsta saņēmējam vai viņa pilnvarotam pārstāvim radās šāda iespēja."

B. Rumānijas tiesības

14. *Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora*[8] (Valdības steidzamības rīkojums Nr. 66/2011 par tādu pārkāpumu novēršanu, konstatēšanu un sodīšanu, kas saistīti ar Eiropas fondu līdzekļu un/vai ar tiem saistīto valsts publisko fondu līdzekļu saņemšanu un izmantošanu) 17. pantā ir paredzēts:

"Jebkuru darbību, ko uzsāk, lai konstatētu pārkāpumu un pamatotu no šāda pārkāpuma izrietošus atmaksāšanas pienākumus, veic atbilstoši samērīguma principam, ņemot vērā konstatētā pārkāpuma raksturu un smagumu, kā arī tā apmēru un finansiālo ietekmi."

15. *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015–2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricultur și alte forme de asociere în agricultură*[9] (Valdības steidzamības rīkojums Nr. 3/2015, ar ko apstiprina maksājumu režīmus, kuri ir piemērojami lauksaimniecības

8 2011. gada 30. jūnija *Monitorul Oficial al României* Nr. 461, I daļa, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā.

9 2015. gada 23. marta *Monitorul Oficial al României* Nr. 191, I daļa, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā.

jomā laikposmā no 2015. līdz 2020. gadam, un ar ko groza Likuma Nr. 36/1991 par lauksaimniecības uzņēmumiem un cita veida apvienībām lauksaimniecības jomā 2. pantu) 30. panta 1. punktā ir noteikts:

"Kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanas, pārvaldības un uzraudzības nolūkos par "nepārvaramas varas" gadījumiem vai "ārkārtas apstākļiem" atzīst jo īpaši šādus gadījumus:

[..]

f) visas saimniecības vai lielas tās daļas atsavināšana, ciktāl šādu atsavināšanu nebija iespējams paredzēt pieteikuma iesniegšanas dienā."

16. Saskaņā ar šī rīkojuma 31. pantu:

"1. Par nepārvaramas varas gadījumiem un ārkārtas apstākļiem rakstiski paziņo *APIA*, iesniedzot pierādījumus par 30. panta 1. punktā minēto situāciju iestāšanos, 15 darbdienu laikā no dienas, kad atbalsta saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona var to izdarīt.

2. Ja atbalsta saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona neievēro 1. punktā noteikto termiņu, paziņojums netiek ņemts vērā."

III. Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

17. Ar 2013. gada 18. janvārī *APIA* iesniegto atbalsta pieteikumu *Avicola Crevedia SA*, kas pārvaldīja mājputnu kautuvi, brīvprātīgi uz Regulas Nr. 1698/2005 40. panta pamata uzņēmās dzīvnieku labturības saistības uz pieciem gadiem.

18. Piecu gadu saistību perioda laikā visa saimniecība vispirms tika nodota *Abator Avicola Crevedia SRL*, kas šīs saistības pārņēma 2013. gada 15. novembrī, un pēc tam *Groenland Poultry*, kas arī pārņēma minētās saistības un reģistrēja tās *APIA* 2015. gada 2. aprīlī.

19. Šajā nolūkā *Groenland Poultry* 2015. gada 30. martā noslēdza divus līgumus:

– līgumu par lauku saimniecības nodošanu un saistību pārņemšanu ar sabiedrību *Abator Avicola Crevedia*, kas atteicās no atbalsta saņemšanas, kuru tā bija lūgusi piešķirt *APIA* 2014. gada 13. novembrī, lai gan *Groenland Poultry*, kam tika nodotas tiesības pieprasīt šā atbalsta izmaksu, apņēmās ievērot saistības, kuras saimniecības nodevēja bija apņēmusies ievērot atbalsta pieteikuma veidlapā, un pamatot atbilstības nosacījumu ievērošanu; un

– līgumu par šīs saimniecības telpu un aprīkojuma nomu ar sabiedrību *Agroli Group SRL* (turpmāk tekstā – "*Agroli Group*"), kas bija šo aktīvu īpašniece, bet ne to turētāja vai valdītāja, un pret kuru 2014. gada 6. martā bija uzsākta maksātnespējas procedūra; šajā līgumā tika ietverts iznomātājam labvēlīgs atliekošs nosacījums, saskaņā ar ko minētais līgums bija jāapstiprina šīs sabiedrības kreditoru sapulcei šajā procedūrā.

20. Ar 2015. gada 4. decembra maksājuma rīkojumu *APIA* pēc *Abator Avicola Crevedia* 2014. gada 13. novembra pieprasījuma izmaksāja *Groenland Poultry* naudas summu 1 506 915,86 Rumānijas lejas (RON) (337 100 EUR)[10]. Pēc *Groenland Poultry* 2015. gada 13. novembrī un

[10] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2015. gada 4. decembrī (RON 1 = EUR 0,2237).

2016. gada 15. jūnijā iesniegtajiem un grozītajiem maksājuma pieprasījumiem *APIA* ar 2016. gada 5. oktobra rīkojumu *Groenland Poultry* izmaksāja naudas summu 850 673,62 RON (190 635 EUR) [11], kā arī naudas summu 375 941,35 RON (82 520 EUR) [12], kas tai tika izmaksātas saskaņā ar 2017. gada 29. marta avansa maksājuma rīkojumu.

21. Tā kā *Groenland Poultry* neiesniedza maksājuma pieprasījumu par piekto saistību gadu (proti, 2017. gadu), *APIA* tai nosūtīja paziņojumu par to, ka pieprasījums nav iesniegts. 2017. gada 18. aprīlī *Fractal Insolvență* kā *Groenland Poultry* likvidators informēja, ka šai sabiedrībai ir uzsākta bankrota procedūra.

22. 2017. gada 21. aprīlī *APIA*, pamatojoties uz Īstenošanas regulas (ES) Nr. 809/2014 [13] 8. pantu, sagatavoja četrus protokolus (no Nr. 3067 līdz Nr. 3070) par pārkāpumu konstatēšanu un atmaksāšanas pienākumu noteikšanu, ar kuriem tā uzdeva no *Groenland Poultry* atgūt summas 6 940 168,72 RON (1 527 531 EUR), 4 562 717,78 RON (1 004 254 EUR), 1 506 915,86 RON (331 672 EUR) un 850 673,62 RON (187 233 EUR) [14], attiecīgi par saistību pirmo līdz ceturto gadu, pamatojoties uz to, ka šī sabiedrība, kurai bija uzsākta bankrota procedūra, vairs nedarbojās un nevarēja pierādīt piecu gadu saistību turpināšanos [15]. Kopējā *Groenland Poultry* atmaksājamā summa bija 14 236 417,32 RON (3 133 435 EUR), ieskaitot naudas summu 11 502 886,5 RON (2 531 785 EUR), kas bija tikusi izmaksāta nevis *Groenland Poultry*, bet gan iepriekšējiem saimniecības īpašniekiem, tādējādi *Groenland Poultry* faktiski bija saņēmusi tikai 2 733 530,83 RON (601 650 EUR) no tai atmaksājamās visas summas (tas ir, šo secinājumu 20. punktā minēto summu kopsumma) [16].

23. Tā kā ar 2017. gada 19. jūnija lēmumiem Nr. 214 līdz Nr. 217 *APIA* bija noraidījusi *Groenland Poultry* sūdzības par šiem protokoliem, šī sabiedrība iesniedza *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija) prasību par šo noraidošo lēmumu atcelšanu, citastarp norādot uz:

– pienākuma atmaksāt saņemtās summas neesamību, pamatojoties uz to, ka 2017. gadā *Groenland Poultry* nebija iespējams turpināt uzņemtās saistības "atsavināšanas" dēļ Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē vai pielīdzināma apstākļa dēļ, proti, saistībā ar 2016. gada 26. jūlija iznomātāja paziņojumu par nomas līgumā ietvertā atliekošā nosacījuma neīstenošanos, ko papildināja lūgums atbrīvot telpas 15 dienu laikā [17], kas izrietēja no 2016. gada 9. maijā uzsāktās *Agroli Group* bankrota procedūras, par ko tā bija paziņojusi *APIA*, tādējādi izpildot šīs regulas 47. panta 2. punktā noteikto paziņošanas pienākumu;

– minētās regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanu, kurā ir paredzēts, ka dalībvalstis var nolemt nepieprasīt atmaksāšanu, ja atbalsta saņēmējs pilnībā izbeidz savu lauksaimniecisko darbību pēc tam, kad viņš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no savām saistībām, un ja viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības, ņemot vērā to, ka *Agroli Group* kreditoru sapulce bija apstiprinājusi jauna nomas līguma noslēgšanu ar sabiedrību *Vitali SRL* (turpmāk tekstā – "*Vitali*"), bet ka šī pēdējā, ar kuru *Groenland Poultry* plānoja

[11] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2016. gada 5. oktobrī (RON 1 – EUR 0,2241).

[12] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2017. gada 29. martā (RON 1 – EUR 0,2195).

[13] Komisijas Īstenošanas regula (2014. gada 17. jūlijs), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz integrēto administrācijas un kontroles sistēmu, lauku attīstības pasākumiem un savstarpējo atbilstību (OV 2014, L 227, 69. lpp.).

[14] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2017. gada 21. aprīlī (RON 1 – EUR 0,2201).

[15] Visās šajās summās ES–ELFLA finansējums veidoja 95 %, bet valsts budžeta finansējums – 5 %.

[16] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2017. gada 21. aprīlī (RON 1 – EUR 0,2201).

[17] Ja vien netiktu noslēgts jauns nomas līgums maksimāli uz trīs mēnešu periodu, kas jebkurā gadījumā nebūtu pietiekams, lai izpildītu saistības 2017. gadā.

noslēgt vienošanos par to, lai *Vitali* pārņem tās darbību, nebija spējusi saņemt nepieciešamās sanitārās atļaujas no Dimbovicas Veterinārsanitārā un pārtikas nekaitīguma direkcijas (Rumānija); un

– samērīguma principa pārkāpumu, ņemot vērā to, kā administratīvās iestādes ir piemērojušas Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ciktāl tai ir ticis uzlikts pienākums atmaksāt naudas summu 14 236 417,32 RON (3 133 435 EUR) par pirmo līdz ceturto saistību gadu, lai gan piecu gadu saistību periodā šīs saistības četrus gadus bija tikušas ievērotas, un ka piespriestajā naudas summā tika iekļauta arī summa 11 155 878,064 RON (2 455 409 EUR) par pirmo un otro saistību gadu, kas bija izmaksāta nevis *Groenland Poultry*, bet iepriekšējiem saimniecības īpašniekiem, *Groenland Poultry* no tai piespriestās naudas summas faktiski saņemot vien summu 2 357 589 RON (518 905 EUR) [18] par saistību trešo un ceturto gadu, lai gan tā nebija atbildīga par saistību neizpildi, jo nomas līguma nepagarināšana ar iznomātāju *Agroli Group* nebija atkarīga no *Groenland Poultry* gribas, un ka turklāt tai nebija pārmetama arī līguma nenoslēgšana ar *Vitali* par saimniecības nodošanu, jo *Vitali* nebija saņēmusi nepieciešamās veterināri sanitārās atļaujas telpām, kurās tika veikta darbība.

24. Ar 2018. gada 26. oktobra spriedumu *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) noraidīja šo prasību kā nepamatotu, tostarp secinot, ka:

– saistības nebija tikušas pildītas vismaz piecus gadus un ka, ņemot vērā Regulas Nr. 1974/2006 44. pantā un Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 8. pantā noteikto, līdz ar saimniecības nodošanu *Groenland Poultry* tā ieguva saimniecības nodevēja tiesības un uzņēmās tā pienākumus, un netieši arī ar atbilstības nosacījumu neievērošanu saistītās sekas;

– Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punkta c) apakšpunkts nebija piemērojams, jo apstākļi, uz kuriem atsaucas *Groenland Poultry*, nebija uzskatāmi par atsavināšanu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem atbilst īpašuma pārņemšanai valsts īpašumā sabiedrības interesēs, nebija pielīdzināmi tādai atsavināšanai un nebija neparedzami saistību uzņemšanās brīdī, proti, brīdī, kad tika noslēgts nomas līgums ar *Agroli Group* un kad *Groenland Poultry* zināja, ka 2014. gada 6. martā pret *Agroli Group* ir ticis uzsākts maksātnespējas process un ka līgumā bija ietverts atliekošs nosacījums, ka līgumu jāapstiprina kreditoru sapulcei, kā arī iznomātāja sanācijas plānu, paredzot tajā kustamās mantas un nekustamā īpašuma nomu, *Groenland Poultry* uzņemoties risku šajā ziņā. Turklāt apstākļi, kas attiecināmi uz *Vitali*, šīs tiesas ieskatā bija iestājušies pēc tam, kad sabiedrība jau bija uzņēmusies saistības, un tāpēc tos nevarēja ņemt vērā. Visbeidzot, šie apstākļi nebija tikuši darīti zināmi Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 2. punkta noteiktajā termiņā, tas ir, desmit darba dienu laikā, skaitot no dienas, kad tai bija iespējams to izdarīt, proti, 2016. gada 26. jūlijā, kad *Groenland Poultry* bija tikusi informēta par nomas līguma izbeigšanu;

– samērīguma princips un Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir tikuši ievēroti, jo saskaņā ar Īstenošanas regulas Nr. 809/2014 8. pantu tas, ka saimniecības pārņēmējs nepilda saistības, rada viņam sekas visā saistību spēkā esamības laikā, ieskaitot laikposmu, kurā saimniecība atradusies tās nodevēja rokās, tādējādi nevar izslēgt summu par laikposmu pirms *Groenland Poultry* saistību uzņemšanās brīža atgūšanu no tās. Turklāt šī pati tiesa norādīja, ka nosacījums par saistību pārņemšanas neiespējamību nav ticis pierādīts un ka *APIA* ir rīkojusies saskaņā ar dalībvalstīm piešķirto rīcības brīvību, kas paredzēta Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā.

[18] Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas atsauces valūtas maiņas kursu 2017. gada 21. aprīlī (RON 1 – EUR 0,2201).

25. Skatot *Groenland Poultry* iesniegto apelācijas sūdzību par šo spriedumu, iesniedzējtiesa *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija), lemjot kā pēdējā instance, norāda, ka tā ir saskārusies ar trim interpretācijas problēmām.

26. Pirmām kārtām, rodas jautājums, vai Regulas Nr. 1974/2006 47. panta 1. punktā minētais jēdziens "nepārvarama vara vai ārkārtas apstākļi" ietver situāciju, kad atbalsta saņēmējs zaudē tiesības lietot iznomāto īpašumu nomas līguma atcelšanas dēļ, kam par pamatu ir iznomātā īpašuma īpašnieka maksātnespēja, vienlaikus atceroties, ka šajā gadījumā *APIA* nav uzskatījusi, ka te būtu bijusi runa par šķērsli saimniecības nodošanai un atbalsta izmaksai *Groenland Poultry*. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto, lai gan no šīs tiesību normas gramatiskās interpretācijas izriet, ka šajā tiesību normā minēto "nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu" gadījumu uzskaitījums nav izsmeļošs, šajā ziņā interpretācijas grūtības sagādā tas, ka, pirmkārt, šis jēdziens šajā regulā nav definēts un, otrkārt, tā kā tajā nav norādes uz valsts tiesībām, to arī nevar definēt ar norādi uz valsts tiesībām, neaizskarot Savienības tiesību vienotību.

27. Otrām kārtām, šī tiesa arī vaicā, kā ir interpretējams minētās regulas 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts, raugoties no samērīguma principa viedokļa tādā īpašā kontekstā kā šajā lietā, kurā *APIA* ir noteikusi *Groenland Poultry* pienākumu atmaksāt kopējo summu 14 236 417,32 RON (3 133 435 EUR), lai gan, pirmkārt, tā faktiski ir saņēmusi vien summu 2 733 530,83 RON[19] (601 650 EUR) un starpība ir tikusi izmaksāta iepriekšējiem atbalsta saņēmējiem par pirmajiem diviem saistību gadiem, un, otrkārt, piecu gadu saistības esot tikušas pildītas četrus gadus un pēdējā gadā *Groenland Poultry* esot pārtraukusi savu darbību no tās gribas neatkarīgu iemeslu dēļ.

28. Trešām kārtām, iesniedzējtiesa norāda, ka minētās regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais nosacījums, ka "viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības", šķiet, ietver prasību, ka atbalsta saņēmējiem, kas apgalvo, ka atrodas šādā situācijā, šajā ziņā drīzāk ir jāiesniedz nevis abstrakti, bet gan konkrēti pierādījumi, kurus var izrādīties neiespējami iesniegt, ja nav neviena tiesību pārņēmēja, kas būtu ieinteresēts pārņemt saistības. Saistībā ar šo aspektu šī tiesa precizē, ka *Groenland Poultry* ir iesniegusi pierādījumus, ka sabiedrība *Vitali* bija ieinteresēta pārņemt tās saistības, bet nesaņēma tam nepieciešamās sanitārās un veterinārās atļaujas, lai gan *Agroli Group* kreditoru sapulce deva piekrišanu iznomāt telpas.

29. Šādos apstākļos *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Regulas Nr. 1974/2006] 47. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka "nepārvaramas varas vai ārkārtas apstākļu" gadījumi ietver arī gadījumus, kad atbalsta saņēmējs zaudē tiesības izmantot nomāto mantu pēc nomas līguma izbeigšanas nomātās mantas īpašnieka (iznomātāja) maksātnespējas dēļ?

2) Vai, ņemot vērā samērīguma principu, Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja laikposmā, kurā bija spēkā saistības, kas ir nosacījums finansējuma piešķiršanai, saņēmēja saimniecība pilnīgi vai daļēji ir nodota kādai citai personai, un šis otrais saņēmējs, lai gan ir izpildījis ievērojamu saistību daļu,

[19] Norādīšu, ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 14. punktā ir norādīts, ka prasītāja faktiski saņēma tikai 2 658 185,04 RON no tai atmaksājamās summas. Tomēr šajā pašā šī lūguma punktā trīs norādīto summu kopsumma, proti, 1 506 915,86 RON, 850 673,62 RON, 375 941,35 RON, sasniedz kopējo summu 2 733 530,83 RON.

pārtrauc savas lauksaimniecības darbības un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības, otrajam [atbalsta] saņēmējam ir jāatmaksā atbalsts, ko tas ir saņēmis (par laikposmu, kurā tas bija atbalsta saņēmējs), vai tam ir jāatmaksā arī pirmā atbalsta saņēmēja saņemtais atbalsts?

3) Kādi nosacījumi valsts tiesai ir jāņem vērā, interpretējot Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktu, lai izvērtētu, vai "pēctecim nav iespējams pārņemt saistības"?"

30. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas *Groenland Poultry*, *APIA*, Rumānijas un Grieķijas valdības, kā arī Komisija.

IV. Juridiskā analīze

A. Ievada apsvērumi

31. Iesākumā jāprecizē, ka Regula Nr. 1698/2005 bija pamatregula, ar ko nosaka vispārējos noteikumus par Savienības atbalstu lauku attīstībai, ko ELFLA izveidojis 2007.–2013. gada plānošanas periodam, kas ir laikposms, kurā iekļaujas pamatlietas fakti[20]. Šī regula tika papildināta ar Regulā Nr. 1974/2006 paredzētajiem piemērošanas noteikumiem, un tās 44. panta 2. punkts ir otrā un trešā prejudiciālā jautājuma un analīzes priekšmets šajos secinājumos.

32. Regulā Nr. 1698/2005 saskaņā ar tās 36. panta a) punkta v) apakšpunktu to atbalsta pasākumu skaitā, kas paredzēti iedaļā par vides un lauku ainavas uzlabošanu[21], bija paredzēti pasākumi ar mērķi veicināt lauksaimniecības zemes ilgtspējīgu izmantošanu, tostarp paredzot dzīvnieku labturības maksājumus. Saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 40. panta noteikumiem šie maksājumi tika piešķirti lauksaimniekiem, kuri brīvprātīgi uzņēmās saistības dzīvnieku labturības jomā (1. punkts). Parasti šīs saistības uzņēmās uz laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem (2. punkts), un maksājumus piešķīra ik gadus, sedzot uzņemto saistību dēļ radušos papildu izdevumus un negūtos ienākumus, un, attiecīgā gadījumā, darījumu izmaksas (3. punkts).

33. Aplūkojamā gadījumā *Groenland Poultry* ir trešais atbalsta saņēmējs no atbalsta pasākuma, kas piešķirts 2013. gadā ar piecu gadu saistībām, kuras tā uzņēmās saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 40. pantu, un pamatojoties uz kuru tika veikti ikgadējie maksājumi. Tā pārņēma saimniecību un šīs saistības 2015. gadā kā telpu nomniece, bet 2016. gadā tai nācās pārtraukt savu darbību, jo tā vairs nevarēja šīs telpas izmantot tamdēļ, ka iznomātājs izbeidza nomas līgumu. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa, izskatot apelācijas sūdzību par spriedumu, ar ko atstāti spēkā *APIA* lēmumi, ar kuriem *Groenland Poultry* ir noteikts pienākums pilnībā atmaksāt šajā saistībā izmaksāto atbalstu 3 133 400 EUR apmērā, it īpaši vēlas noskaidrot, vai šie lēmumi atbilst samērīguma principam, norādot, ka *Groenland Poultry* pati ir saņēmusi vien summu aptuveni 585 000 EUR apmērā un ka minētās saistības ir tikušas pildītas četrus no pieciem tajās paredzētajiem gadiem.

[20] Lai gan Regula Nr. 1698/2005 ir tikusi atcelta un aizstāta ar Regulu Nr. 1305/2013, to turpina piemērot darbībām, kas īstenotas atbilstoši programmām, kuras saskaņā ar šo regulu apstiprinātas pirms 2014. gada 1. janvāra (skat. Regulas Nr. 1305/2013 88. pantu).

[21] Skat. Regulas Nr. 1698/2005 2. iedaļu.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

34. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai, ņemot vērā samērīguma principu, Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts ietver prasību, ka pēdējam tāda atbalsta saņēmējam, ko piešķir vides un lauku ainavas uzlabošanai dzīvnieku labturības mērķiem, kurš ir spiests pilnībā pārtraukt savu lauksaimniecisko darbību pirms daudzgadu saistību perioda beigām, pat ja viņš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no šīm saistībām un ja to pārņemšana izrādās neiespējama, ir pienākums atmaksāt šo atbalstu pilnībā, tostarp atbalstu, kas izmaksāts viņa priekšgājējiem, vai arī daļēji – faktiski saņemtā atbalsta apmērā.

1. Par pieņemamību

35. *APIA* un Rumānijas valdība uzskata, ka otrais jautājums – tāpat kā trešais – ir jāatzīst par nepieņemamu, jo tas attiecas uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta interpretāciju, kura nav noderīga strīda pamatlietā atrisināšanai. Konkrētāk, šie lietas dalībnieki apgalvo, ka, tā kā šajā tiesību normā ir paredzēts, ka dalībvalstis "*var izvēlēties*" [22] nepieprasīt šī panta 1. punktā minēto atmaksu, un tā kā Rumānijas likumdevējs ir izvēlējies nepārņemt šo iespēju valsts tiesībās, minētās tiesību normas piemērošana nevar ietekmēt strīda pamatlietā iznākumu, jo pienākums atbalstu atmaksāt atbalsta saņēmējam tātad pastāv saskaņā ar šīs regulas 44. panta 1. punktu.

36. Šajā ziņā, pirmām kārtām, atgādināšu, ka saistībā ar LESD 267. pantā noteikto procedūru tikai valsts tiesa, kura iztiesā lietu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu pieņemt nolēmumu, un cik nozīmīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tātad gadījumā, ja uzdotie jautājumi skar Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Turklāt atteikums lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu ir iespējams tikai tad, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda saistība ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [23]. Otrām kārtām, šīs pašas sadarbības ietvaros Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo strīdu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai uzdotie jautājumi. Turklāt Tiesai var nākties ņemt vērā tādas Savienības tiesību normas, uz kurām valsts tiesa sava jautājuma izklāstā nav atsaukusies [24].

37. Šajā gadījumā, lai gan otrais prejudiciālais jautājums atbilstoši tā formulējumam skaidri attiecas tikai uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punktu, kas attiecībā uz dalībvalstīm ir fakultatīva tiesību norma, kura nav tikusi pārņemta Rumānijas tiesībās, norādāms, pirmkārt, ka iesniedzējtiesa savā jautājumā ir atsaukusies arī uz samērīguma principu, kas ir Savienības tiesību vispārējs princips [25]; otrkārt, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma netieši izriet, ka šai tiesai ir šaubas arī par šīs tiesību normas saistību ar šī panta 1. punktu; un, treškārt, ka *Tribunalul Bucureşti* (Bukarestes apgabaltiesa) ir izslēgusi minētā 44. panta 2. punkta piemērošanu, nevis pamatojoties uz "transponēšanas pasākuma" neesamību, bet gan tādēļ, ka nav tikuši izpildīti materiāltiesiskie nosacījumi [26].

[22] Mans izcēlums.

[23] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 20. septembris, *VD* un *SR* (C-339/20 un C-397/20, EU:C:2022:703, 56. un 57. punkts un tajos minētā judikatūra).

[24] Skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, *Ministrstvo za obrambo* (C-742/19, EU:C:2021:597, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

[25] Skat. spriedumu, 2007. gada 18. decembris, *Cementbouw Handel & Industrie*/Komisija (C-202/06 P, EU:C:2007:814, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

[26] Skat. šo secinājumu 24. punktu.

38. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus un raugoties uz šo secinājumu 36. punktā minēto judikatūru, ierosinu atzīt, ka otrais uzdotais jautājums ir pieņemams, to pārformulējot tādējādi, ka tas būtībā attiecas uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta interpretāciju, skatot tos kopsakarā.

2. Par lietas būtību

39. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto šo tiesību normu interpretācija, ņemot vērā samērīguma principu, ir nepieciešama, divus apstākļu dēļ:

– pirmkārt, tamdēļ, ka *APIA* ir noteikusi *Groenland Poultry* pienākumu atmaksāt visu saņemto atbalsta summu, tostarp atbalstu par pirmo un otro saistību gadu, kas tika izmaksāts nevis *Groenland Poultry*, bet gan iepriekšējiem saimniecības īpašniekiem (proti, *Avicola Crevedia* un *Abator Avicola Crevedia*), *Groenland Poultry* faktiski saņemot tikai summas par saistību trešo un ceturto gadu, kas atbilst mazāk nekā 20 % no kopējā atmaksājamā atbalsta [27]; un,

– otrkārt, tamdēļ, ka saistības ir tikušas pildītas četrus no pieciem saistību gadiem un tamdēļ, ka darbības pārtraukšana, proti, darbības neturpināšana piektajā saistību gadā, bija sekas, domājams, no *Groenland Poultry* gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, proti, telpu nomas līguma izbeigšanas dēļ, par ko tā nebija vainojama.

40. Tādējādi rodas jautājums, vai atbilstoši samērīguma principam Regulas Nr. 1974/2006 44. panta noteikumi ir jāinterpretē tādējādi, ka *APIA* bija jāprasa, kā to apgalvo *Groenland Poultry*, tikai daļēja saskaņā ar saistībām saņemto summu atgūšana, un jo īpaši tikai to summu atgūšana, ko bija saņēmusi šī sabiedrība.

41. Šajā ziņā, pirmām kārtām, *attiecībā uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punktā noteikto* ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs tiesību normas formulējumu, "ja atbalsta saņēmēja saimniecība [..] tiek nodota citai personai laika posmā, kurā ir spēkā saistības kā nosacījums atbalsta piešķiršanai, minētā cita persona *var* pārņemt saistības attiecībā uz atlikušo laika posmu. *Ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējs atmaksā piešķirto summu*" [28].

42. Tātad šajā tiesību normā kā vispārējs noteikums tiek paredzēts tas, ka persona, kas pārņem saimniecību no saņēmēja un kas nolemj pārņemt arī viņa saistības, aizstāj šo pēdējo visās saistībās un pienākumos atlikušajā periodā. Tādējādi, pretēji *Groenland Poultry* apgalvotajam, šis noteikums manā ieskatā skaidri un precīzi reglamentē ar atmaksāšanas pienākumu saistītās tiesiskās sekas, kādas rodas līdz ar saimniecības nodošanu, nosakot principu, ka saimniecības pārņēmējam šādā nodošanā – ja tas brīvprātīgi pārņem arī daudzgadu saistības – kā "saņēmējam" [29] ir pienākums atmaksāt saņemto atbalstu gadījumā, ja saistību periodā saimniecība atkal tiek nodota citai personai, ja vien šī pēdējā pati nepārņem šīs saistības uz atlikušo periodu.

43. Kā norāda Komisija, atbilstoši Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkta loģikai saimniecības nodošanas gadījumā saimniecības nodevējam pastāv izvēle nodot arī savas daudzgadu saistības. Tādējādi, ja saimniecības nodevējs izvēlas to nedarīt vai ja "nav iespējams" atrast saimniecības

[27] Skat. šo secinājumu 22. punktu.

[28] Mans izcēlums.

[29] Saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 2. panta h) punktu "saņēmējs" ir ikviens "valsts vai privāts uzņēmējs, struktūra vai uzņēmums, kas atbildīgs par darbību īstenošanu vai atbalsta saņemšanu".

pārņēmēju (šīs regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē [30]), tam ir pienākums atmaksāt piešķirto atbalstu pilnā apmērā, tādā veidā atbrīvojoties no saviem pienākumiem. Tāpat saimniecības nodevējs tiek atbrīvots no pienākumiem, ja saimniecības pārņēmējs pats pārņem daudzgadu saistības, tādā gadījumā saimniecības pārņēmējam kļūstot par atbalsta saņēmēju līdz šo saistību termiņa beigām ar visām no tā izrietošajām priekšrocībām un atbildību [31].

44. Otrām kārtām, *attiecībā uz kontekstu, kurā iekļaujas Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts*, ir jākonstatē, ka, lai gan šajā tiesību normā ir nostiprināts princips, ka saimniecības nodošanas gadījumā par saņēmēju tiek uzskatīta persona, kura patur saistības, un tāpēc tai ir pienākums atmaksāt saņemto atbalstu, šī panta 2. un 3. punktā ir noteikti izņēmumi no šā principa, dodot dalībvalstīm iespēju nepieprasīt atmaksāšanu. Konkrētāk, 2. punkta a) apakšpunktā, kas ir šajā lietā aplūkojamais gadījums, ir paredzēts izņēmums no atmaksāšanas pienākuma, ja "atbalsta saņēmējs, kurš jau ir izpildījis ievērojamu daļu no attiecīgajām saistībām, pilnībā izbeidz lauksaimniecisku darbību, un viņa pēctecim nav iespējams pārņemt saistības". Tā kā šeit ir runa par izņēmumu no 1. punktā nostiprinātā atbalsta saņēmēja vispārējā atmaksāšanas pienākuma, 2. un 3. punktā minētie gadījumi ir jāinterpretē šauri [32].

45. Tomēr šajā lietā nav strīda par to, ka šīs regulas 44. panta 2. punktā paredzētā iespēja Rumānijas tiesībās nav pārņemta, tāpēc visās situācijās, kad, nododot saimniecību daudzgadu saistību periodā, saistības netiek pārņemtas, saņēmējam saskaņā ar šīs pašas regulas 44. panta 1. punktu saglabājas pienākums atmaksāt visu saņemto atbalstu, un secīgi saskaņā ar efektivitātes principu Rumānijas iestādēm ir pienākums attiecīgo atbalstu atgūt, jo nav nekāda juridiska pamata to neatgūt. Līdz ar to, ņemot vērā pamatlietas faktiskos apstākļus, kādi tie izklāstīti lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, uzskatu, ka *Groenland Poultry* nevar atsaukties uz šo izņēmumu, lai izvairītos no visa saņemtā atbalsta, tostarp atbalsta, kas samaksāts iepriekšējiem saņēmējiem, atmaksāšanas.

46. Trešām kārtām, *attiecībā uz Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkta mērķi* svarīgi uzsvērt, ka ar iepriekš izklāstīto šīs tiesību normas gramatisko interpretāciju tiek sasniegts arī sākotnējais mērķis, kādam atbalsts ir ticis saņemts, proti, veicināt dzīvnieku labturību. Vispirms, kā to apstiprina Komisija, lai sasniegtu šo mērķi, ir būtiski, ka daudzgadu saistības tiek uzturētas pilnībā, ņemot vērā, ka tikai ilgāks laikposms nodrošina šā atbalsta mērķa sasniegšanu [33]. Tādējādi ir svarīgi, ka tad, ja saistības tiek nodotas kādam citam saņēmējam, visas atbildības un parādi tiek piesaistīti saņēmējam, kurš pārņēmis saistības. Saistības ir jāpilda visā attiecīgajā periodā, pretējā gadījumā notiek nobīde no mērķa un zūd šo saistību labvēlīgā ietekme uz dzīvniekiem.

47. Turpinot – būtu jāņem vērā arī tas, ka šajā ziņā saistības attiecas uz dzīvnieku audzēšanu un dzīvnieku labturību. Saimniecības pārņēmējs, kas pārņem saistības, kā arī aktīvus un pasīvus, pilnībā uzņemas arī visas iepriekšējo gadu saistības. Tā kā saimniecības nodevējs jau ir ieguldījis saņemto atbalstu dzīvnieku labturībā un to labā savā saimniecībā, tādējādi uzlabojot šīs saimniecības, kas tiek nodota saimniecības pārņēmējam, stāvokli, pēdējais minētais kā saņēmējs

[30] Skat. trešā prejudiciālā jautājuma analīzi.

[31] Proti, saskaņā ar Regulas Nr. 809/2014 8. panta 4. punkta a) un b) apakšpunktu, tiklīdz saimniecības pārņēmējs informē kompetento iestādi un pieprasa atbalsta maksājumu, saskaņā ar 3. punkta a) apakšpunktu visas "saimniecības nodevēja tiesības un pienākumi, kas izriet no juridiskajām attiecībām starp saimniecības nodevēju un kompetento iestādi [..], tiek nodoti saimniecības pārņēmējam" un saskaņā ar b) apakšpunktu "visas darbības, kas vajadzīgas atbalsta piešķiršanai, un visas deklarācijas, ko saimniecības nodevējs ir iesniedzis pirms nodošanas, attiecīgo Savienības noteikumu piemērošanas vajadzībām attiecina uz saimniecības pārņēmēju".

[32] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 4. septembris, *ClientEarth*/Komisija (C-57/16 P, EU:C:2018:660, 80. punkts un tajā minētā judikatūra).

[33] Proti, jānorāda, ka Regulas Nr. 1698/2005 40. panta 2. punkta otrajā daļā ir precizēts, ka tad, "ja tas ir vajadzīgs un attaisnojams, ievērojot 90. panta 2. punktā minēto procedūru, konkrētām saistībām *paredz ilgāku laiku*" (mans izcēlums).

netieši gūst labumu no agrākajiem ieguldījumiem un saņem atlikušos maksājumus. Tomēr, ja šis otrais saņēmējs nespēj pildīt saistības līdz to termiņa beigām, viņam ir jāuzņemas arī visi tādām saistībām piemītošie apgrūtinājumi, esot atbildīgam par saņemtā dzīvnieku labturības atbalsta atmaksāšanu, tostarp tā daļu, ko saņēmis pirmais saņēmējs. Tātad šis pienākums atmaksāt visu saņemto atbalstu saistību pārtraukšanas gadījumā stimulē saņēmēju darīt visu iespējamo, lai šīs saistības izpildītu.

48. Visbeidzot – raugoties no Savienības finanšu interešu efektīvas aizsardzības, kas dalībvalstīm ir jānodrošina [34], skatupunkta, būtiski gādāt par to, lai Savienības līdzekļus būtu iespējams atgūt efektīvi, ja to izmaksa ir veikta, pārkāpjot Savienības tiesības. Tādā gadījumā kā aplūkojamais Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punktā nostiprināto noteikumu būtu viegli apiet, ja pirmais atbalsta saņēmējs savas saistības nodotu kādam citam saņēmējam un ja šis cits saņēmējs uzreiz atteiktos no daudzgadu saistībām pirms to termiņa beigām, nerodoties finansiālām sekām nevienam no viņiem. No šī aspekta raugoties, pienākums atgūt visu atbilstoši saistībām saņemto atbalstu ir saistošs arī no Regulas (ES) Nr. 1306/2013 [35] noteikumu viedokļa; tās 58. panta 1. punkta e) apakšpunktā dalībvalstīm tiek prasīts veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu Savienības finanšu interešu efektīvu aizsardzību un jo īpaši lai atgūtu nepamatoti veiktos maksājumus.

49. Šo secinājumu nevar apšaubīt ar iespējamiem argumentiem par tiesiskās drošības principa vai samērīguma principa pārkāpumu.

50. Proti, pirmkārt, *attiecībā uz tiesiskās drošības principu* manā ieskatā Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkta noteikumi pilnībā atbilst šim principam, jo no tiem skaidri izriet, ka personai, kura saistību izbeigšanas brīdī ir "atbalsta saņēmējs" šīs regulas izpratnē, ir jāatmaksā viss atbalsts neatkarīgi no tā, vai tā ir saistību nodevēja vai pārņēmēja. Citiem vārdiem, pārņemot saistības, saimniecības pārņēmējs apzinās, ka, nokļūstot "saņēmēja" statusā, tam ir jāatmaksā visas saņemtās summas, ja saistības vairs netiek pildītas. Tādā situācijā tātad jaunais saņēmējs, nodošanas līguma sarunu procesā pilnībā apzinoties ar saistību pārņemšanu saistīto risku un finansiālos aspektus un šo saistību "finansiālās sekas", var vai nu atteikties no saistībām, vai darīt visu iespējamo, lai šīs saistības turpinātu pildīt, vai arī mēģināt nodot saimniecību un saistības jaunam saimniecības pārņēmējam, ja tas uzskata, ka nespēs nodrošināt šo saistību izpildes turpināšanu.

51. Otrkārt, attiecībā uz *samērīguma principu* uzskatu, ka otrā saņēmēja pienākums atmaksāt visus maksājumus, kas saņemti par dzīvnieku labturību, ir samērīgs, jo iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un loģika, kas ir šā panta pamatā, ir pietiekami skaidri un beznosacījumu, lai līguma noslēgšanas brīdī ļautu saimniecības pārņēmējam saprast, ka tad, ja viņš nolems pārņemt saistības, bet pēc saimniecības pārņemšanas neievēros daudzgadu saistības, no viņa var tikt pieprasīts atmaksāt visu atbalstu, tostarp to, ko iepriekš saņēmis saimniecības nodevējs. Noteikuma samērīgais raksturs izriet no tā, ka saskaņā ar šī 44. panta 1. punktu saimniecības nodevējs var brīvi izvēlēties nepārņemt daudzgadu saistības (kas izriet no šīs tiesību normas formulējuma "[..] minētā cita persona *var pārņemt* saistības attiecībā uz atlikušo laika posmu [..] (mans izcēlums))". Turklāt un jebkurā gadījumā minētais 44. pants neliek šķēršļus tam, ka saimniecības nodošanas līgumā puses vienojas katra par savu atbildību gadījumā, ja pēdējais saņēmējs pārtrauc dzīvnieku labturības saistības, kas tad kalpo par pamatu tam, lai

[34] Šajā nozīmē skat. Regulas Nr. 1698/2005 74. panta 1. punktu.

[35] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (OV 2013, L 347, 549. lpp.).

saimniecības pārņēmējs, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem, celtu prasību pret saimniecības nodevēju valsts tiesā. Tomēr, lai nodrošinātu Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkta lietderīgo iedarbību, tādi līguma noteikumi būtu piemērojami tikai pakārtoti pēc tam, kad visa saņemtā atbalsta atmaksāšana jau būtu veikta. Visbeidzot, tā kā atmaksāšanas pienākums izriet no attiecīgajiem Savienības tiesību noteikumiem, neatstājot dalībvalstīm rīcības brīvību, izņemot šī 44. panta 2. un 3. punktā paredzētos gadījumus, uzskatu, ka samērīguma principu nevar apšaubīt.

52. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro prejudiciālo jautājumu ierosinu atbildēt, ka Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka situācijā, kad saistību, kuras atbalsta saņēmējs uzņēmies, lai izpildītu atbalsta piešķiršanas nosacījumu, izpildes periodā atbalsta saņēmēja saimniecība pilnībā vai daļēji tiek nodota kādai citai personai, kura labprātīgi uzņemas šīs saistības un kura pēc tam galīgi izbeidz saimniecisko darbību, šim otrajam atbalsta saņēmējam principā ir jāatmaksā atbalsts, kas saņemts par visām saistībām, ieskaitot summas, ko saņēmuši iepriekšējie šā atbalsta saņēmēji, neatkarīgi no tā, ka viņš jau ir izpildījis ievērojamu daļu savu saistību, ja vien attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi neatprasīt šo atmaksu saskaņā ar izņēmumiem, kuri tostarp paredzēti šīs regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā.

C. Par trešo prejudiciālo jautājumu

53. Ar trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, kādi ir būtiskie faktori, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu, vai "pēctecim nav iespējams pārņemt saistības" Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā trešā nosacījuma izpratnē.

1. Par pieņemamību

54. Šo secinājumu 35.–38. punktā jau izklāstīto iemeslu dēļ ierosinu atzīt, ka trešais uzdotais jautājums ir pieņemams.

2. Par lietas būtību

55. Kā atgādināts šo secinājumu 41.–43. punktā, Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 1. punktā ir paredzēts vispārējs noteikums, kas piemērojams situācijā, kad atbalsta saņēmējs izbeidz lauksaimniecisko darbību, saskaņā ar kuru "ja saistības netiek pārņemtas, atbalsta saņēmējs atmaksā piešķirto summu", un šī panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts viens no izņēmumiem no šā vispārējā noteikuma, kas piemērojams īpašās situācijās, kad lauksaimnieks "pilnībā izbeidz lauksaimniecisku darbību" tādu iemeslu dēļ kā nepārvarama vara un ārkārtas apstākļi, kas paredzēti šīs regulas 47. pantā (un kas tiks analizēti saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu).

56. Šis izņēmums ir piemērojams, ja ir izpildīti divi nosacījumi, proti, pirmkārt, saņēmējs, kurš nodod saimniecību, ir izpildījis būtisku savu saistību daļu un, otrkārt, tiesību pārņēmējam nav iespējams pārņemt saistības. Tieši par šā otrā minētās regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā nosacījuma interpretāciju iesniedzējtiesa ir vērsusies Tiesā.

57. Konkrētāk, iesniedzējtiesa konstatē, ka šī tiesību norma, šķiet, ietver prasību, ka saņēmējiem, kuri apgalvo, ka atrodas šādā situācijā, ir jāiesniedz nevis abstrakti pierādījumi, bet konkrēti pierādījumi šajā ziņā, un tos varētu būt neiespējami sniegt, ja nav neviena tiesību pārņēmēja, kas

būtu ieinteresēts saistību pārņemšanā. Šajā ziņā šī tiesa precizē, ka *Groenland Poultry* ir iesniegusi pierādījumus, ka *Vitali* bija ieinteresēta pārņemt tās saistības, taču tā nesaņēma lauksaimnieciskās darbības pārņemšanai nepieciešamās sanitārās un veterinārās atļaujas, lai gan *Agroli Group* kreditoru sapulce bija piekritusi iznomāt telpas.

58. Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkta formulējums norāda uz to, ka "*pēctecim* nav iespējams pārņemt saistības", ar to saprotot "jebkuru pēcteci" un nevis kādu vienu konkrētu tiesību pārņēmēju (mans izcēlums). Tādējādi, ja Savienības likumdevējs būtu vēlējies uzsvērt neiespējamību saimniecības tiesību pārņēmējam pārņemt saistības, tas būtu vienkārši norādījis, ka *attiecīgajam pēctecim* nav iespējams pārņemt saistības. Līdz ar to, lai varētu atsaukties uz šo izņēmumu, manā ieskatā nepietiek ar to, ka tiesību pārņēmēja veikta saistību pārņemšana varētu izrādīties neiespējama tieši šī konkrētā tiesību pārņēmēja specifisku grūtību dēļ, vēl ir vajadzīgs, lai objektīvi apstākļi būtu lieguši saņēmējam "glābt" saistības, proti, ka objektīvi nav bijis iespējams saistības nodot.

59. Šādu interpretāciju manā ieskatā var apstiprināt arī šo secinājumu 44. punktā minētā sistēmiskā analīze, atbilstoši kurai Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā nostiprinātais noteikums ir uzskatāms par izņēmumu no 44. panta 1. punktā paredzētā noteikuma un tātad ir interpretējams šauri.

60. Visbeidzot, šajā lietā atzīmējams, ka, lai gan valsts tiesai ir jāizvērtē, vai objektīvi apstākļi varēja kavēt *Groenland Poultry* saistību nodošanu *Vitali*, saskaņā ar šīs tiesas sniegto informāciju saistību pārņemšana šķita "iespējama", ņemot vērā, ka tiesību pārņēmējam bija nodoms pārņemt saistības, bet tikai neiespējamība saņemt administratīvu atļauju, proti, šī vienīgā tiesību pārņēmēja īpašā situācija izraisīja to, ka šī pārņemšana nevarēja notikt.

61. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz trešo prejudiciālo jautājumu ierosinu atbildēt, ka Regulas Nr. 1974/2006 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts, kurā ir norādīts, ka "pēctecim nav iespējams pārņemt saistības", ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz situāciju, kurā saistību pārņemšana no tiesību pārņēmēja puses izrādās neiespējama objektīvu apstākļu dēļ, tā neļauj turpināt saistības un neattiecas uz šī vienīgā potenciālā tiesību pārņēmēja konkrēto vai īpašo situāciju.

V. Secinājumi

62. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Curtea de Apel Bucureşti* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006 (2006. gada 15. decembris), ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2011. gada 14. jūlija Īstenošanas regulu (ES) Nr. 679/2011, 44. panta 1. punkts un 2. punkta a) apakšpunkts

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   situācijā, kad saistību, kuras atbalsta saņēmējs uzņēmies, lai izpildītu atbalsta piešķiršanas nosacījumu, izpildes periodā atbalsta saņēmēja saimniecība pilnībā vai daļēji tiek nodota kādai citai personai, kura labprātīgi uzņemas šīs saistības un kura pēc tam galīgi izbeidz saimniecisko darbību, šim otrajam atbalsta saņēmējam principā ir jāatmaksā atbalsts, kas saņemts par visām saistībām, ieskaitot summas, kuras saņēmuši iepriekšējie šā atbalsta saņēmēji, neatkarīgi no tā,

ka viņš jau ir izpildījis ievērojamu daļu savu saistību, ja vien attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi neatprasīt šo atmaksu saskaņā ar izņēmumiem, kādi tostarp paredzēti šīs regulas 44. panta 2. punkta a) apakšpunktā.

2) Regulas Nr. 1974/2006, kurā grozījumi izdarīti ar Īstenošanas regulu Nr. 679/2011, 44. panta 2. punkta a) apakšpunkts, kurā norādīts, ka "pēctecim nav iespējams pārņemt saistības",

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tas attiecas uz situāciju, kad saistību pārņemšana no tiesību pārņēmēja puses izrādās neiespējama objektīvu apstākļu dēļ, kas neļauj turpināt saistības un kas neattiecas ar šī vienīgā potenciālā tiesību pārņēmēja konkrēto vai īpašo situāciju.